

فرهنگستان

سه‌شنبه
۴ شهریور ۱۴۰۴
۲ ربیع‌الاول ۱۴۴۷
۲۶ آگوست ۲۰۲۵

شماره
۴۴۹۱
۱۶ صفحه
۱۰۰۰۰ تومان

FARHIKHTEGANONLINE
FARHIKHTEGANDAILY.COM

رهبر انقلاب کدام نگاه‌ها را ظاهرینانه خواندند

نسخه‌هایی که به درد شهریور ۲۰ می‌خورد

۲

یادداشت
سیدجواد نقوی
زیرنگار گروه ایده حکمرانی

سال‌های اخیر متخصصان حوزه عصب‌شناسی و علوم اجتماعی بحثی را شکل داده‌اند که چطور زندگی و حوادث آن به سرعت تکراری می‌شوند و بُخت اولیه حوادث به امری عادی بدل می‌شود. این افراد درباره حوادث تلخ و شیرین این بحث را یکسان می‌دانند؛ یعنی معتقدند ذهن انسان به سرعت به مدل جدید حتی نوع سخت آن هم عادت می‌کند. به همین علت مثلاً پس از وقایعی مثل زلزله یا جنگ، شرایط بعد از مدتی عادی می‌شود؛ به همین جهت طرحی علیه عادی‌سازی را مطرح می‌کنند که مجدداً باید به ساده‌ترین وقایع تا پیچیده‌ترین وقایع نگاه کرد. این نگاه مجدداً فرصت دوباره تأمل کردن را به ما می‌دهد. بحث اشغال ایران در سوم شهریور ۱۳۲۰ هم دقیقاً یک چنین وضعیتی است. ما لازم است دوباره به این حادثه نگاه کنیم تا به قول متخصصان عصب‌شناس ذهن به این وضعیت عادت نکند و مسئله اشغال عادی‌سازی نشود.

بعد از کودتای ۱۲۹۹ توسط رضا پهلوی مسیر کشور در شکلی از توسعه آمرانه قرار گرفت که به صورت جبری باید مسیر جامعه با افکار رضا پهلوی که برگرفته از نوعی استبداد بود، هماهنگ می‌شد. یکی از مواردی که به شدت مورد بحث بود، میزان وابستگی کشور به افکار کشورهای غربی بود و چون به کشورهای مثل انگلیس و شوروی اعتماد بسیار وجود داشت و بالاخره در بحث نفت آن‌ها مهم‌ترین سرمایه‌گذاری را صورت داده بودند و ایران هم هیچ اقدامی علیه آن‌ها انجام نداد، در نتیجه مسیر توسعه آمرانه را خط و تهدید نمی‌کردند. این ایده به افق اصلی حکومت پهلوی تبدیل شده بود و حتی در جنگ جهانی هم ایده بی‌طرفی به این جهت شکل گرفته بود. چون تصور می‌شد که ایران دارای ایده صلح‌طلبی است و در نتیجه خطری ایران را تهدید نمی‌کند اما در واقعیت ایران توسط دو کشور اشغال شد! و حتی کنفرانسی با حضور سه کشور انگلیس، آمریکا و شوروی بدون حتی حضور محمد رضا پهلوی شکل گرفت! تا درباره آینده ایران تصمیم‌گیری شود.

ادامه در صفحه ۱۵

پاورقیسم فرهنگی؛ تهدیدی تمدنی

کامل سوهانی
پژوهشگر توسعه و مستندساز

تمدن واژه‌ای است سنگین، پیچیده و پرمعنا؛ از جنس صبر، حلم و متانت. آنچه تاریخ به ما می‌آموزد این است که تمدن‌های بزرگ، بر شاهانه‌های کشتگرانی فعال در میدان‌های ایجاب و آفرینش نباشد؛ اندکسانی که چشم به افق دارند و دست به آفرینش. آنان «میدان» می‌سازند، قاعده می‌گذارند و با صبر و وقار «برادر بزرگ‌تر» پیچیدگی‌ها و تنوع‌ها و تکرارهای «شهر» را مدیریت می‌کنند. شهر، تنها با «شهرازدیشی» دوام می‌یابد؛ اندیشیدن به کلان‌روایت‌ها، مناسبات درهم‌تنیده اجتماعی و آینده‌ای که باید ساخته شود. تمدن چیزی از جنس قنات ایرانی است؛ نمره صبر و متانت مردان مقنی که سال‌ها در دل صخره‌های سخت تیشه می‌زنند تا آب را بر کویر خشک جاری سازند و افق‌های سبز را بکشایند؛ آنها در «متن» زندگی انسان ایرانی حضوری فعال، مبارز و امیدوار دارند. تمدن همچنین از جنس فرش ایرانی است؛ هزار نقش و هزار رنگ که از تاروپود صبر، حوصله و اندیشه پیچیده زنان این سرزمین تنیده می‌شود و بهشتی از زیبایی و معنارادر زیر پای انسان ایرانی پهن می‌سازد. در برابر این حضور کشتگر و ایجابی، حضورهای منفعل و واکنش‌محور، هیجانی و به دور از تعمق، هرچند در کوتاه‌مدت ممکن است نقشی همچون تسکین دهنده درد داشته باشند، اما تمدن‌ساز نیستند. انسانی واکنش‌محور که در حاشیه می‌نشیند و تنها به آنچه رخ داده پاسخ می‌دهد، هرگز «شهرازدیش» نخواهد بود. او نه می‌تواند میدان بیافریند، نه افق بگشاید و نه قواعد زندگی جمعی را سامان دهد؛ تنها انرژی‌های پراکنده خود را در هیجان‌های لحظه‌ای هدر می‌دهد و از متن تمدن به حاشیه رانده می‌شود. آنچه امروز در بخشی از جامعه ما رخ می‌دهد، فاصله‌ای جدی با این تصویر تمدنی دارد.

ادامه در صفحه ۱۵

درس‌های تاریخی شهریور ۱۳۲۰ و اتفاقات پس از آن
به کار این روزهای بخشی از جامعه ایرانی می‌آید

عاقبت تسلیم‌طلبی

در نقد اظهارات ناپخته محمد صدر و چند چهره دیگر در یک برنامه اینترنتی

به اسم دیپلماسی علیه دیپلماسی

۲

دو تحلیل درمورد تعلیق ۶ ماهه ماشه وجود دارد
مذاکرات ایران و اتحادیه اروپا امروز آغاز می‌شود

تعلیق ماشه؛ دام یا فرصت؟

۷

شهریور بهار کنسرت‌های خارج تهران

گزارش «فرهنگستان»

از آغاز روزهای پرکار سالان‌های موسیقی ۱۳

گزارش «فرهنگستان» از تعداد زوّار حرم رضوی در ایام پایانی ماه صفر

۶,۵ میلیون ایرانی دور خورشید چرخیدند

۸

تاجیکستان در حال توزیع رایگان شاهنامه بین مردم است، اینجا جریانی در حال فردوسی‌زدایی است

دل‌تک‌ها علیه ایران و فردوسی

۱۲

